

Postanowienie z dnia 17 czerwca 2005 r., III CZ 49/05

1. Sąd pierwszej i drugiej instancji odrzuca skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia tylko w przypadku wskazanym w art. 424⁶ § 3 w związku z art. 424⁶ § 2 i art. 424⁵ § 2 k.p.c., natomiast pozostałe przypadki odrzucenia tej skargi należą do kompetencji Sądu Najwyższego.

2. Na postanowienie sądu pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia zażalenie przysługuje do Sądu Najwyższego.

Sędzia SN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Tadeusz Domińczyk

Sędzia SN Zbigniew Strus

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa małoletnich Katarzyny K. i Anny K. działających przez matkę Agatę K. przeciwko Markowi K. o alimenty, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 czerwca 2005 r., zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Rejonowego w Nowym Sączu z dnia 11 marca 2005 r.

uchylił zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w Nowym Sączu postanowieniem z dnia 11 marca 2005 r. odrzucił skargę pozwanego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku tego Sądu z dnia 5 października 2004 r. w części obejmującej rozstrzygnięcie o kosztach procesu z tego względu, że skarga nie została sporządzona przez adwokata (art. 87¹ § 1 k.p.c.). W skardze skarżący wnosił o „uchylenie zaskarżonej części orzeczenia”, a także o „wstrzymanie wyroku w zakresie płatności kosztów 1220 zł, która to kwota stanowi wartość zaskarżenia wobec grożącej szkody w postaci wdrożenia egzekucji”.

Na to postanowienie pozwany wniósł zażalenie, zarzucając zaniechanie wezwania do usunięcia braku polegającego na niezachowaniu przymusu adwokackiego przy sporządzeniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje – przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 424¹ § 1 k.p.c. – od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a w wyjątkowych wypadkach wskazanych w art. 424¹ § 2 k.p.c. także od takiego orzeczenia wydanego przez sąd pierwszej instancji. Skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, dla rozpoznania której organem wyłącznie właściwym jest Sąd Najwyższy, wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie (art. 424⁶ § 1 i art. 424⁹ k.p.c.). W świetle szczególnego uregulowania przyjętego w art. 424⁶ § 2 i 3 oraz art. 424⁷ k.p.c. w sądzie, do którego skarga została wniesiona, przewodniczący bada skargę wyłącznie pod kątem zachowania jej warunków formalnych określonych w art. 424⁵ § 2 k.p.c. W razie stwierdzenia niezachowania tych warunków (niezachowanie wymogów pisma procesowego lub niedołączenia odpisów skargi) wzywa o poprawienie lub uzupełnienie skargi. Nieuzupełnienie tych braków w terminie wyznaczonym przez przewodniczącego wywołuje skutek w postaci odrzucenia skargi przez sąd (art. 424⁶ § 3 k.p.c.).

Z powołanych przepisów wynika, że sąd do którego skarga wpłynęła, nie bada, czy skarga spełnia warunki należące do jej istoty (jej treści), które można określić, jak w przypadku skargi kasacyjnej, mianem jej „cech kreatywnych”, wskazanych w art. 424⁵ § 1 k.p.c. Sąd, do którego skarga została wniesiona nie może zatem odrzucić jej z innych przyczyn. Wobec tego, że kwestia odrzucenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przez sąd pierwszej lub drugiej instancji została uregulowana odrębnie w przepisach poświęconych tej skardze, odpowiednie stosowanie – na co zezwala art. 424¹² k.p.c. – przepisu art. 398⁶ § 2 k.p.c., dotyczącego odrzucenia skargi kasacyjnej przez sąd drugiej instancji, nie znajduje uzasadnienia, zwłaszcza w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi do sądu pierwszej instancji.

Za przyjęciem takiego stanowiska przemawia także uregulowanie zawarte w art. 424⁸ § 1 i 2 k.p.c., w którym wskazane zostały przyczyny powodujące

odrzućcie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przez Sąd Najwyższy. Stylizacja art. 424⁸ § 1 i 2 k.p.c., odmienna od art. 398⁶ § 3 k.p.c., który dotyczy odrzucenia skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, wskazuje, że – poza przypadkiem odrzucenia przez sąd pierwszej lub drugiej instancji skargi z powodu niezuzupełnienia jej braków formalnych – odrzucenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia zastrzeżone zostało do wyłącznej kompetencji Sądu Najwyższego. Ustawodawca, różnicując kognicję sądów w zakresie usuwania braków formalnych oraz braków dotyczących treści obu skarg miał zapewne na względzie specyfikę postępowania wywołanego skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, przejawiającą się w tym, że skarga ta jest *sui generis* środkiem zaskarżenia od prawomocnych orzeczeń nie tylko sądu drugiej instancji, ale wyjątkowo także od prawomocnych orzeczeń sądu pierwszej instancji. Okoliczność ta uzasadnia zwięźlenie badania przez sąd, do którego skarga została wniesiona, wymagań, których niespełnienie prowadzi do odrzucenia skargi.

Gdyby przyjąć za trafne stanowisko przeciwne, oparte na założeniu, że sąd pierwszej i drugiej instancji, stosując odpowiednio przepis art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 424¹² k.p.c., odrzuca skargę nie tylko w przypadku wskazanym w art. 424⁶ § 3 k.p.c., ale także w razie stwierdzenia, że nie spełnia ona wymagań dotyczących jej treści, a więc wymienionych w art. 424⁵ § 1 k.p.c., to konsekwentnie należałoby uznać, że sądy te odrzucają skargę także w przypadku, gdy skarga nie spełnia – dotyczącego jej treści – wymagania wskazanego w art. 424⁸ § 2 k.p.c., a więc tego, które wymienione zostało w art. 424⁵ pkt 5 k.p.c. Tezie tej sprzeciwia się uregulowanie przyjęte w art. 424⁸ k.p.c., który – zważywszy na powiązanie jego paragrafu pierwszego i drugiego – zastrzega wyłącznie dla Sądu Najwyższego kompetencję do odrzucenia skargi z powodu niespełnienia wymagań dotyczących jej treści. Konkludując, sąd pierwszej i drugiej instancji odrzuca skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia tylko w przypadku wskazanym w art. 424⁶ § 3 w związku z art. 424⁶ § 2 i art. 424⁵ § 2 k.p.c., natomiast pozostałe przypadki odrzucenia skargi należą do kompetencji Sądu Najwyższego.

W świetle przedstawionego wyводу Sąd Rejonowy nie był kompetentny do odrzucenia skargi z powodu niezachowania przy jej sporządzeniu przymusu adwokacko-radcowskiego. Skarga sporządzona z naruszeniem art. 87¹ § 1 k.p.c. jest skargą z innych przyczyn niedopuszczalną i z tego powodu może być

odrzucona – jak wykazano – wyłącznie przez Sąd Najwyższy (art. 424⁸ § 1 *in fine* k.p.c.). Skoro jednak została odrzucona przez Sąd Rejonowy i na postanowienie o odrzuceniu skargi wniesione zostało zażalenie, rozważenia wymagała kwestia, który z sądów – sąd drugiej instancji, czy Sąd Najwyższy – właściwy jest do rozpoznania takiego zażalenia. Pogląd, że sądem tym jest Sąd Najwyższy *prima facie* może budzić zastrzeżenia, skoro gramatyczna wykładnia przepisów poświęconych zażaleniu (art. 394-398 k.p.c.) prowadzi do stwierdzenia, że do Sądu Najwyższego przysługuje zażalenie tylko na postanowienie sądu drugiej instancji (art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c.), a postanowienia sądu pierwszej instancji zaskarżane są zażaleniem do sądu drugiej instancji (art. 394 § 1 k.p.c.).

Wykładnia gramatyczna powołanych przepisów prowadzi do konkluzji trudnych do zaakceptowania. Stosując dyrektywy wykładni celowościowej i funkcjonalnej art. 394¹ § 1 k.p.c. należy dojść do wniosku, że na postanowienie sądu pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia zażalenie przysługuje do Sądu Najwyższego. Skoro bowiem nie tylko sąd pierwszej instancji, ale także sąd drugiej instancji – z przyczyn wskazanych – nie jest uprawniony do odrzucenia skargi wniesionej po upływie terminu, skargi niespełniającej wymagań określonych w art. 424⁵ § 1 k.p.c., jak również skargi z innych przyczyn niedopuszczalnej, to tym bardziej sąd drugiej instancji nie może być sądem właściwym do kontroli zasadności odrzucenia skargi z tych przyczyn. Przyjęcie stanowiska przeciwnego, zakładającego, że zażalenie na takie postanowienie rozpoznaje sąd drugiej instancji, prowadziłoby do pozostawienia poza kontrolą Sądu Najwyższego postępowania wywołanego wniesieniem skargi, mimo że Sąd ten jest organem wyłącznie właściwym do rozpoznania tego szczególnego środka prawnego. Prowadziłoby ponadto do dwoistego trybu odrzucania skargi, a mianowicie, w przypadku prawidłowo działającego sądu pierwszej instancji skarga podlegająca odrzuceniu przez Sąd Najwyższy przedstawiona zostałaby temu Sądowi, a w przypadku, gdy skargę odrzucił sąd pierwszej instancji, mimo że w tym zakresie nie był organem właściwym, zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi rozpoznawałby sąd drugiej instancji, notabene sam nie mający kompetencji do jej odrzucenia z przyczyn, których wystąpienie skutkuje odrzuceniem skargi wyłącznie przez Sąd Najwyższy. Uregulowanie przyjęte w art. 394¹ § 1 k.p.c. należy zatem interpretować w ten sposób, że wymienione w tym przepisie postanowienie sądu drugiej instancji

dotyczy postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej, natomiast drugie z wymienionych w tym przepisie postanowienie o odrzuceniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia obejmuje zarówno postanowienie sądu pierwszej jak i drugiej instancji.

Z przytoczonych względów, uwzględniając zażalenie, należało zaskarżone postanowienie uchylić (art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

